

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Сліденка І.Д. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Ковтун Марини Анатоліївни, Савченко Надії Вікторівни, Костоглодова Ігоря Дмитровича, Чернобука Валерія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України

Зважаючи на наявність Рішення Конституційного Суду України від 25 червня 2019 року № 7-р/2019 у справі за конституційними скаргами Ковтун Марини Анатоліївни, Савченко Надії Вікторівни, Костоглодова Ігоря Дмитровича, Чернобука Валерія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Рішення), ухваленого формальною більшістю від фактичного складу Конституційного Суду України;

констатуючи той факт, що застосована абстрактно-теоретична аргументація має суб'єктивний та відносний характер і не відображає сутнісних сторін справи;

усвідомлюючи необхідність субстанційно-онтологічного аналізу для визначення помилок, недоліків та недосконалостей, які містяться в Рішенні;

користуючись правом на окрему думку, наданим статтею 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“;

вважаю за необхідне висловити **заперечення** щодо застосованої концепції Рішення.

Заперечення щодо концепції Рішення

Конституційний Суд України визнав неконституційним положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Кодекс), яким передбачено, що запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави не можуть бути застосовані до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів проти основ національної та громадської безпеки. Положення про виключне тримання таких підозрюваних під вартою, на думку Конституційного Суду України, порушує принцип верховенства права та обмежує право особи на свободу та особисту недоторканність.

Таким чином, Конституційний Суд України ще раз довів, що ідея індивідуальної свободи, доведена до абсурду, перетворюється в свою протилежність – несвободу для всіх. Причому у цьому випадку має місце доведення до абсурду з підміною тези, що є поширеним демагогічним прийомом.

На терезах конституційного контролю завжди з одного боку конституційні цінності, а з іншого – мінлива практика, заснована на законодавчій доцільності. Однак в основі цих терезів завжди є реальність, заснована на розумі, який не залежить від примх законодавця, забаганок натовпу, політичної кон'юнктури або мінливої моди.

Право як породження людського розуму, свого роду артефакт, не може трактуватися як абсолют. Те, що було нормою в праві якихось п'ятдесят років тому, сьогодні вважається крайніми проявами жорстокості та сваволі. Ще один тому приклад – євгенічні практики демократій Швеції або США. У правах людини, як би їх не трактували, мало абсолютного. Окрім гідності, будь-яке інше право може бути обмежене через ті чи інші причини. І навіть гідність, по суті, обмежується у випадку, наприклад, ув'язнення особи. З цієї точки зору можна лише говорити про межі гідності, які не можна порушувати за будь-яких умов.

Так, свобода є одним із наріжних каменів демократичного врядування і статусу особи. Однак це право обмежується в сучасних умовах в безкінечній кількості випадків. І тут знову ж таки йдеться про межі, які не можна порушувати ні за яких обставин. Завдання конституційного контролю в кожному випадку – зважувати, чи не порушені ці межі, крім формальних критеріїв конституційності, на основі реальності та розуму. В іншому випадку можлива ситуація, коли право перетвориться в свою протилежність, і замість того, щоб структурувати систему суспільних відносин, приводити її у порядок, починається хаос. Як, власне, і сталося в Рішенні, що аналізується.

Появу частини п'ятої статті 176 Кодексу у зв'язку зі змінами до нього, які внесла Верховна Рада України у 2014 році, слід розглядати як термінову

реакцію на військові дії, які розпочала Російська Федерація проти України. У Глобальному індексі тероризму, який розробляється для визначення рівня уразливості держав до терористичних загроз, з початком військової агресії Російської Федерації Україна перемістилася з 51-го у 2013 році на 21-е місце у 2018 році серед 163 країн світу, що свідчить про зростання впливу тероризму на життя суспільства. Таким чином, легітимна мета такого роду змін не викликає жодного сумніву.

У цій справі, результатом якої стало Рішення, на одній шальці терезів була індивідуальна свобода, а на іншій – безпека держави. Не слід забувати, що частина п'ята статті 176 Кодексу застосовувалась до підозрюваного у вчиненні державної зради та інших тяжких і особливо тяжких злочинів проти основ національної безпеки України та злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю чи діяльністю незаконних воєнізованих або збройних формувань.

Риторичне запитання в цьому випадку з огляду на резолютивну частину Рішення – який сенс в індивідуальній свободі, якщо вона призводить до загибелі держави.

Сама по собі альтернатива запобіжного заходу для такого виду злочинів в теорії ніби-то не створює небезпеки для держави. Однак знову ж таки для України має значення не „сферична норма в вакуумі“, а комплекс факторів, що обумовлюють її реалізацію. І серед них – жахливий стан судової системи, яка практично не виконує жодну з притаманних їй функцій. З цього приводу варто лише згадати історію з колишнім командиром спецроты „Беркут“ Дмитром Садовником, обвинувачуваним у співучасті у вбивстві 39 активістів Євромайдану, який був звільнений судом з-під варти і відправлений під домашній арешт 19 вересня 2014 року, 3 жовтня зник, а вже в грудні йому було надано громадянство держави-агресора Російської Федерації, з якою Україна фактично перебуває в стані війни. Нагадаємо, що вказані зміни до Кодексу з'явилися 7 жовтня 2014 року.

Таким чином, вчергове „нищість гола прикрита лахміттям ветхих текстів“. Державі, яка воює за незалежність, потрібні не мертві символи догми, а жива надія на перемогу. І можливість терористам, колаборантам, внутрішній „п’ятій колоні“ опинитись на свободі під незначну заставу очевидно вбиває таку надію.

Судія
Конституційного Суду України

І. Д. СЛІДЕНКО